

Iktatószám:

A dokumentum a helyi akciócsoportok (leader) által végzett online felmérések összefoglalója vidékfejlesztés témában, Hargita Megye Tanácsa által készített releváns stratégiák kontextusában, következtetések és javaslatok megfogalmazásával.

Szakjelentés

Helyi akciócsoportok (leader) által végzett online felmérések eredményeinek összefoglalója a Vidékfejlesztési Stratégia kapcsán

Készítette:

Ellenőrizte:

Jóváhagyta:

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	2
2. Bevezető	2
3. Metodológia	2
4. Adatok elemzése	3
4.1. Csík Leader Akciócsoport	3
4.2. Homoród-Küküllő Leader térség.....	4
4.3. Sóvidék-Hegyalja Leader	7
Megyei stratégiák vonatkozásában	7
5. Következtetések	9
6. Javaslatok	11

1. Vezetői összefoglaló

A helyi akciócsoportok (leader) rendszeresen készítenek online felméréseket vidékfejlesztés témában. Hargita megyében a következő leaderek tevékenykednek:

- Csík Leader Akciócsoport
- Gyergyó Régió Helyi Fejlesztési Akciócsoportja (G10)
- Homoród-Küküllő Leader Egyesület
- Sóvidék-Hegyalja Helyi Akciócsoport Egyesület

E-mailben kértük a leaderek vezetőségét, hogy küldjék el számunkra az online felmérések eredményeit. A Gyergyó Régió Helyi Fejlesztési Akciócsoportjával folytatott telefonos egyeztetésből kiderült, hogy az általuk végzett felmérést nem gondolják reprezentatívnak, így a szakjelentés következtetéseit és javaslatait a másik 3 leadertől kapott adatok alapján fogalmazzuk meg, összehasonlítva a releváns megyei stratégiákkal.

A vidék- és gazdasági fejlődés szempontjából hangsúlyos a környezetvédelem, fenntarthatóság, turizmus fejlesztése és gazdasági diverzifikáció a térségben. Az intézkedések közé tartozik a természeti értékek védelme, gazdasági élénkítés és a fiatalok elvándorlásának csökkentése. A képzés és tudásátadás terén is kiemelt figyelmet kapnak a mezőgazdasági, turisztikai és környezetvédelmi területek. Az együttműködés és a helyi közösség bevonása is kulcsfontosságú a fenntartható fejlődés és gazdasági diverzifikáció elősegítése érdekében, különös tekintettel az innováció és digitalizáció terén.

2. Bevezető

A szakjelentés fő célja a fent említett helyi akciócsoportok által, a Vidékfejlesztési Stratégia kapcsán, végzett online felmérések eredményeinek összegyűjtése, azok összefoglalója, valamint olyan javaslatok megfogalmazása, amelyekkel kiegészíthető és pontosítható Hargita megye vidékfejlesztési stratégiája.

Ugyanakkor a levont következtetések összehasonlítása a megyei stratégiákkal (vidékfejlesztési stratégia, gazdaságfejlesztési stratégia, területfejlesztési stratégia) is a jelentés tárgyát képezik.

3. Metodológia

A következtetések levonása és javaslatok megfogalmazása másodlagos kutatás szerint történt, ugyanis a leaderek által végzett online felmérések adatai kerültek felhasználásra, valamint a megyei stratégiákban megfogalmazottak.

A jelentés elkészítéséhez a következő dokumentumok kerültek elemzésre:

- online felmérések eredményei
- Hargita megye vidékfejlesztési stratégiája 2021-2030
- Gazdaságfejlesztési stratégia – Hargita 2030
- Hargita megye területfejlesztési stratégiája 2015-2020-2025

4. Adatok elemzése

A megyei leaderek által rendelkezésünkre bocsájtott online felmérések eredményei alapján az alábbi szempontokat érdemes figyelembe venni a vidékfejlesztési stratégia kibővítése, pontosítása során.

4.1. Csík Leader Akciócsoport

Az eredmények érdekében félig strukturált interjúkat és egyéni konzultációkat folytattak a terület polgármestereivel, valamint kérdőíveket készítettek elő.

Interjúk eredményei

A 16 interjú készült a civil társadalom képviselőivel (12 fő), az üzleti szféra képviselőivel (2 fő), a helyi hatóság képviselőjével és egy képviselővel a Csík Leader részéről.

Azonosított projektötletek az interjúk során

Környezet és éghajlat:

- az örökség, a természeti táj és a nagy értékű területek védelme
- vízgazdálkodási beavatkozások: természetes vízviszatarató intézkedések, a felesleges víz felfogására szolgáló berendezések
- tanulmányok az éghajlatváltozás enyhítéséről

Gazdasági fejlődés:

- nem mezőgazdasági vállalkozások létrehozása és/vagy fejlesztése
- forrásközpontok létrehozása a vállalkozói kedv és az üzleti környezet ösztönzése érdekében

Mezőgazdaság:

- a helyi gazdálkodóknak nyújtott szaktanácsadás megerősítése erőforrásközpontokon keresztül
- a hagyományos mezőgazdaság népszerűsítése és a helyi termékek hozzáadott értékének növelése
- a vertikális és horizontális integráció elősegítése mezőgazdaságban
- tudásátadás a gazdálkodók számára a környezetvédelem és az épített örökség területén
- a mezőgazdasági termékek piacra juttatása

Turizmus:

- a helyi hagyományok megőrzése és felértékelése a vidéki turizmusban
- látogatóközpontok létrehozása a helyi termékek számára
- helyi gasztronómiai pontok létrehozása

A terület polgármestereivel folytatott egyéni konzultációk összefoglalása

Azonosított projektötletek

Környezet és éghajlat:

- a kóbor kutyák problémájának közös megoldása
- automatikus csomagbehajtó berendezések elhelyezése vidéki területeken, visszatérési garanciarendszer
- mobil árvízvédelmi gátak
- oktatási programok a hulladékgyűjtésről és –hasznosításról

Kérdőívek eredményei

Összesen 85 kérdőív került kitöltésre, amelyből 68 online.

Települések: Csíkszentgyörgy, Csíkszentkirály, Csíkszépvíz, Csíkszentmihály, Csíkszentimre, Csíkszentmárton, Gyimesközéplak, Csíkszereda, Csíkrákos, Csíkpálfalva, Csíkmadaras, Madéfalva, Tusnád, Tusnádfürdő, Csíkkarcfalva, Kászonalvíz, Csíkdánfalva, Csíkszentlélek, Csíkszentdomokos, Csíkkozmás, Csíkszentsimon, Csíkszenttamás

A települések túlnyomó többsége (63) esetében a mezőgazdasági szektor a jelentős a gazdasági szempontból.

Milyen típusú beavatkozást tart szükségesnek az Ön településén?

- nem mezőgazdasági vállalkozások létrehozás és fejlesztése: 56 megkérdezett szerint
- mezőgazdasági és környezeti integrációs formákba történő beruházások támogatása: 21 megkérdezett szerint

A projektötletek osztályozása és számuk a kérdőívek alapján

- nem mezőgazdasági vállalkozások alapítása: 18
- nem mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése: 19
- rövid élelmiszerlánc: 5
- intelligens falu: 1
- környezetvédelem: 6

4.2. Homoród-Küküllő Leader térség

17 települést vizsgáltak 408 válaszadóval (Székelykeresztúr, Szentegyháza, Lövete, Siménfalva, Bögöz, Kápolnáfalva, Székelyderzs, Felsőboldogfalva, Kányád, Etéd, Galambfalva, Homoródszentmárton, Oklánd, Homoródmás, Újszékely, Szentábrahám, Székelyandrásfalva)

A kérdőív során azt vizsgálták, mennyire elégedettek az aktuális gazdasági, fejlesztési és szociális feltételekkel.

Foglalkozás

- 33.68% köztisztviselő

- 25% alkalmazott
- 17% vállalkozó
- 25% szülői szabadságon van, munkanélküli, diák, háziasszony vagy nyugdíjas

Elégedettség (1-től 10-es skálán)

- helyi gazdaság: 4,83
- turizmus: 4,19
- társadalmi élet: 5,51
- életképesség: 6,61

Gazdasági szempontok értékelése (1-től 5-ös skálán)

- kevés munkahely (1,88)
- alacsony támogatás a vállalkozásindítás és –fejlesztés terén (2,25 és 2,52)
- alacsony beruházási lehetőségek (2,54)
- gyenge közlekedési infrastruktúra (2,51)
- mérsékelten elégedettek a mezőgazdaság és állattenyésztés felételeivel (3,06 és 3,19)

Turisztikai szempontok értékelés (1-től 5-ös skálán)

- természeti látványosságok és az épített örökség fenntartása és népszerűsítése (2,41 – 2,96)
- mérsékelten elégedettek a rendezvényekkel, amelyek látogatókat vonzanak a településekre (3,10)

Negatív szempontok értékelése (1-től 5-ös skálán)

- jelentősek a gazdátlan állatok és a vadállatok által okozott károk (3,63)
- gyenge hulladékgazdálkodás (2,89)
- elhagyott lakatlan épületek problémája (2,57)

A település fejlesztéséhez hozzájáruló lehetőségek értékelése (1-től 5-ös skálán)

- a helyi hagyományok a mezőgazdaság, a kézművesség és az élelmiszertermelés terén megfelelő (2,88 és 2,86)
- helyi termékek értékesítési módja erősségként van említve (2,61)

A településfejlesztést akadályozó tényezők értékelése (1-től 5-ös skálán)

- helyi termelők nem tudják értékesíteni termékeiket, amely problémát jelent a megkérdezettek 38%-ának
- megkérdezettek egyharmada úgy véli, hogy a stratégiák és technológiák hiánya miatt nem tudnak alkalmazkodni az éghajlatváltozáshoz, valamint az alapvető infrastruktúra (utak, villany, szennyvízelvezetés) hiánya is probléma

- 62% szerint a vidéki turizmus és az ökoturizmus iránti fokozott érdeklődés megoldás lehet, valamint a fiatalok reintegrálása a társadalomba
- 57% szerint növekvő az érdeklődés a mezőgazdasági termékek és a helyi kézműves termékek iránt
- több mint fele úgy véli, hogy a környezetbarát technológiák és a fenntartható gazdálkodási gyakorlatok is hozzájárulhatnak a fejlődéshez

Tényezők, amelyek akadályozzák a fejlődést (1-től 5-ös skálán)

- kétharmada jelentősnek tartja a fiatalok elvándorlását, a népesség elöregedését, valamint a szakképzett munkaerő hiánya
- válaszadók fele az elszegényedést is problémának tartja

Pályázatok eloszlása témák szerint

- 34% a termékfejlesztés és termékfeldolgozás
- 22% együttműködés formájában megvalósuló mezőgazdasági beruházások

Konkrét pályázati tervek

Turizmus, rendezvények: agroturizmus fejlesztése, helyi gasztropontok, hagyományos gazdaságok tradicionális állatokkal

Vállalkozás: helyi termékbolt

Mezőgazdaság és állattenyésztés, termékelőállítás: méhcsaládok vásárlása, gyógy- és teanövények termesztése és feldolgozása, sajt készítő műhely létrehozása, gesztenyeültetvény létesítése, mezőgazdasági beruházások, mezőgazdasági gépek beszerzése és korszerűsítése, fafeldolgozó gépek, faanyagszárító beszerzések, kecskefarm és kézműves műhely a tejfeldolgozáshoz, állattenyésztés, húsfeldolgozó egység, szőlészet, bortermelés, bemutatóműhely, élelmiszer-feldolgozásra való gyártás

Tanulási trendek

- 77% szeretné javítani a szakmai tudását, 3%-uk azért, hogy ne veszítse el állását

Kurzusok, amelyek iránt a legnagyobb az érdeklődés

- mezőgazdaság, kertészet: 40
- turizmus, agroturizmus, vidéki turizmus, vendéglátás: 37
- állattenyésztés, méhészet: 11
- gyógynövények megismerése és termesztése: 8
- sajt készítmények, tejfeldolgozás: 7
- mezőgazdaság (erdőgazdálkodás, fenntarthatóság): 5

Oktatóanyagok fogyasztási trendjei

- legnépszerűbbek: életmóddal kapcsolatosak és az egészségmegőrzéssel, valamint a turisztikai látványosságok és programokkal kapcsolatos anyagok
- népszerű még: környezetvédelem és fenntarthatóság, helyi termékek

4.3. Sóvidék-Hegyalja Leader

Települések: Parajd, Szováta, Farkaslaka, Oroszhegy, Székelyszentkirály, Máréfalva, Alsósófalva, Fenyőkút, Tibód, Sikaszó, Atyha, Székelyfancsal, Ülke, Székelyszentlélek, Firtosváralja, Székelypálfalva, Kisfalud, Deság, Zeteváralja, Szakadát

A megkérdezettek kb. 30%-a vállalkozó, körülbelül 7%-a pedig gazdálkodó.

Fontossági sorrend (1-től 10-es skálán)

- új, sikeres vállalkozások létrehozása: 7,3
- helyi élelmiszerek értékesítése: 7,2
- fenntartható erdőgazdálkodás: 6,2
- digitalizáció: 4,7

Mely témák szükségesek?

- környezetvédelmi intézkedések: 93%
- körforgásos gazdaság: 88%
- állattenyésztés: 72%

Megyei stratégiák vonatkozásában

Hargita megye területfejlesztési stratégiája 2015-2020-2025

A stratégiában készült SWOT-elemzés külön foglalkozik a környezetvédelemmel és a környezet megőrzésével. Hiányosságként szerepelnek az egyre gyakoribb szélsőséges éghajlati események, például gyakori hóingadozás, zivatarok, vagy az alacsony talajvízkészlet a magas hegyvidéki területeken. Ezekre jelenthetnek megoldást a környezeti elemek megőrzését és védelmét célzó európai és nemzeti programok (például talaj, víz, levegő, biodiverzitás).

A települések hálózatának témájában az oktatás területén hanyatlást mutat a szakképzés, valamint a megye sajátos igényeinek gyengén felel meg a rendszer. A vidéki fiatalok körében ugyanakkor csökkenő tendenciát mutat a továbbtanulás és az iskolai létszám is.

Ami a vállalkozói szférát illeti, a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma magas, azonban a mezőgazdasági üzemek mérete kicsi. A cégek jelentős többsége mikro-vállalkozások és a kvv-k kategóriájába esik, mindössze 30 vállalat rendelkezik 500-nál több alkalmazottal a megyében. A megyei ipar elsősorban a helyi erőforrások felhasználására irányul, a feldolgozásra, élelmiszeriparra, valamint a textil- és bőriparra. Mivel a komplex gazdasági struktúrák hiányoznak, ezért az egyik legnagyobb hiányosság az alacsony hozzáadott értékű termelés. A regionális versenyképesség növekedése jelenthet kockázatot, mivel a helyi vállalkozások

gazdasági szerkezete elmaradottnak mondható, illetve szükséges a potenciális versenyelőnyök jobb kihasználása.

A lakosság számában legalább 10%-os csökkenés várható a következő időszakban, főként a vidéki területeken, amelynek egyik fő oka a gazdaságok létrehozásának és működtetésének nehézségei (jövedelemhez való hozzáférés, közművek), illetve a természetese okokból adódó demográfiai csökkenés (előregedés, halálozás). Egyéb okok mellett, az előbb felsoroltak miatt alacsony a közvetlen befektetések aránya a megyében, az export értéke a legalacsonyabb a régióban. Ezzel egyidőben az erőforrások sokfélesége és mennyisége nincs eléggé kihasználva, az elsődleges erőforrásokat az erdők, a mezőgazdasági földterületek, az ásványkincsek és gyógyforrások képezik, a származtatott erőforrások és a fogyasztási cikkek a területhez való hozzáférések miatt korlátozottak.

Hargita megye vidékfejlesztési stratégiája 2021-2030

A megye területi és gazdasági szerkezetéből adódóan Hargita megye túlnyomórészt vidéki jellegű, 60%-ban mezőgazdasági terület, így a gazdaság nagymértékben függ a mezőgazdaságtól, hagyományos kultúrájának számít a burgonyatermesztés.

Az állattenyésztést illetően a juh- és szarvasmarhatenyésztés a legelterjedtebb, mivel Hargita megye rendelkezik a legnagyobb legelő területtel Romániában. Mint a növénytermesztésben, mint az állattenyésztésben azonban csökkenő tendencia jellemző az elmúlt években. A megye területének mintegy 34%-át pedig erdők borítják.

A stratégia elsősorban az életminőség javítására koncentrál, a meglévő természeti és emberi erőforrások maximális kihasználásával, az éghajlatváltozás negatív hatásainak csökkentése, valamint a társadalmi felelősségvállalás előmozdítása a vidéki területeken.

A mezőgazdaságban kiemelten fontos szerepet játszik a környezetvédelemben, de a biodiverzitás megőrzésében is. Emiatt szükséges a helyi és területi együttműködés, az innováció és tudásátadás biztosítása, illetve a helyi termékek népszerűsítése.

Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés is fontos lehet, például a tanácsadás a projektírás területén, pénzügyi szolgáltatások vagy képzések biztosítása, nem beszélve a közszolgáltatások megteremtéséhez a vidéki területeken (egészségügy, oktatás, mobilitás).

Egy másik szempont a vidékfejlesztési stratégiában a vidék iparosítása a lakosság elvándorlásának megakadályozása érdekében, a befektetők vonzása és a vidéki területek vonzóvá tétele. A fiatalok hazavonzására szükséges az elvándorolt személyek és a szülővárosok közötti kapcsolat megerősítése, meghatározva azon lehetőségeket, amelyek ösztönzik a külföldre távozottakat a hazatérésre, illetve megkönnyítik azt.

Érdeemes külön kezelni az erdőgazdálkodásra vonatkozó témákat, a fenntartható erdőgazdálkodás, a fafeldolgozás innovációi és az erdei gyümölcsök értékesítési kérdéseit külön kezelve.

Hargita megye gazdaságfejlesztési stratégiája 2030

A stratégia kiemeli Hargita megye népességének csökkenő tendenciáját, illetve az elöregedési folyamatot, ugyanakkor a települések eltérő urbanizációs fokát, valamint a mezőgazdaságtól való függést. Árbevétel szempontjából a legnagyobb árbevételt a nagykereskedelem generálta, majd ezt követte a kiskereskedelem és az italgártás, a legtöbb alkalmazott pedig a kereskedelemben dolgozott.

A legfontosabb célok között szerepelnek a gazdaság versenyképességének növelése, az életminőség és életszínvonal javítása, az erőforrások fenntartható kezelése, illetve a városi és vidéki területek közötti egyenlőtlenségek csökkentése.

A fenti célok többek között az alapvető infrastruktúra bővítésével és korszerűsítésével, a vállalkozói környezet kiépítésével, a gazdaság versenyképességének javításával, munkahelyek teremtésével, a vidéki területek felzárkóztatásával, illetve a turizmus fejlesztésével érhetőek el.

A megyében a gazdasági fejlődés egyik hátráltató oka a képzett humán erőforrás hiánya, amely szoros összefüggésben van a munkaerő megfelelő képzésének hiányával, a piac igényeihez nem igazodó oktatással és a kutatás, innováció hiányával.

A stratégia egyik prioritása a vidéki területek fenntartható fejlődése, a mezőgazdaság és az erdészet támogatása, ezek kiegyensúlyozott fejlődése, a biodiverzitás megőrzésével.

5. Következtetések

Hargita megye aktív lakosságának nagyrésze a mezőgazdasági szektorban dolgozik, területei főként vidéki jellegűek, körülbelül 60%-uk mezőgazdasági terület. Az országban legnagyobb legelő területtel rendelkezik Hargita megye, ezért jelentős a mezőgazdaság.

A fentiekben kifejtettek alapján, figyelembe véve a helyi akciócsoportok által végzett online felméréseket és Hargita Megye Tanácsa által készített stratégiákat, az alábbi következtetések vonhatók le és fejlesztési irányvonalak határozhatók meg.

1. Környezetvédelem és fenntarthatóság:

- környezetbarát technológiák és fenntartható gyakorlatok népszerűsítése, illetve alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz
- fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása
- energiahatékonyság támogatása

2. Szocio-demográfiai szempont:

- a negatív demográfiai jelenségek által érintett területeken élő lakosok életminőségének javítása
- az oktatási rendszer hozzáigazítása a jelenlegi munkaerő-piaci követelményekhez
- oktatás digitalizációja
- a népesség elöregedése, a fiatalok elvándorlása, az elnéptelenedés megakadályozása

3. Gazdasági szempont:

- diverzifikáció az ágazatokban
- vidéki területek iparosítása a felzárkóztatás érdekében
- a vidékről a városokba való elvándorlás megakadályozása érdekében a városi körülmények megteremtése vidéken is
- barátságos vállalkozói környezet létrehozása, amely ösztönzi a vállalkozói kedvet
- fiatalok hazavonzása, valamint az erre vonatkozó körülmények megteremtése
- szakképzés minőségének javítása
- digitalizáció az ügyintézésben, amely megkönnyíti a bürokráciát
- kutatás és innováció ösztönzése a versenyképesség növeléséért
- a munkavállalók és a munkaadók közötti együttműködés előmozdítása a megfelelő szakmai oktatás fejlesztése érdekében
- a köz- és magánszféra közötti partnerségek fejlesztése a környezet és a vidéki infrastruktúra minőségének javítása érdekében, amely elősegíti a beruházások vonzását
- a humán erőforrás fejlesztése és az új technológiák gyakorlatba ültetése
- cégek versenyképességének növelése, figyelembe véve a fogyasztói igényeket
- az új piacok és exportlehetőségek beazonosítása
- egyesületek és szövetkezetek létrehozásának támogatása
- közinfrastruktúra minőségének javítása
- az export és az import közötti hiány mérséklése érdekében szükséges a gazdasági és szociális szolgáltatásokba történő beruházások ösztönzése

Mezőgazdaság:

- a növénytermesztés diverzifikálása és kiterjesztése a mezőgazdasági üzemek hálózatán, a mezőgazdasági termékek összegyűjtésén és feldolgozásán alapuló létesítményeken keresztül
- a helyi természeti erőforrásokon alapuló hatékony és diverzifikált állattenyésztési ágazat fejlesztése
- biogazdálkodás előmozdítása, a környezetvédelmet szem előtt tartó módszerek használata
- a természeti erőforrásokkal való körültekintő gazdálkodás a mezőgazdasági ágazatban, specifikusan az egyes területekre jellemző módon, a környezetre gyakorolt negatív hatások csökkentésével és a kis gazdaságok jövedelmének megerősítésével
- munkahelyek teremtése a városi területekhez való hozzáféréssel nem rendelkező vidéki területeken
- a vidéki vállalkozók és gazdálkodók nyújtott szolgáltatások minőségének és mennyiségének növelése
- együttműködések a mezőgazdaságban, feldolgozó partnerségek és társulások támogatása
- szaktanácsadási rendszer kialakítása

- a gazdák ösztönzése az organikus, különleges termékek előállítására való elmozdulásban
- vidéki területek vonzerejének növelése a fiatalok számára
- szegénység elleni küzdelem
- életminőség javítása
- hagyományos, helyi termékek és helyi márkák népszerűsítése a rövid élelmiszerlánc szellemében
- helyi termékek számára értékesítési felületek biztosítása

4. Turizmus:

- hegyvidéki és szabadidős turizmus fejlesztése a természeti és kulturális erőforrásokra alapozva
- agroturizmus és az ökoturizmus iránti fokozott érdeklődés fenntartása
- turizmusban foglalkoztatott munkaerő képzési lehetőségeinek megteremtése
- a megyében rejlő idegenforgalmi potenciál kihasználása

Mindent figyelembe véve elmondható, hogy a környezetvédelem és fenntarthatóság területén a térségben kiemelten fontos olyan intézkedések eszközölése, melyek magukban foglalják a természeti táj és környezeti értékek védelmét, valamint az éghajlatváltozás enyhítését célzó programokat és projekteket. A turizmus fejlesztése is hangsúlyos, mely magában foglalja a helyi hagyományok és természeti értékek megőrzését, valamint a turisztikai látnivalók, gasztronómiai élmények és kulturális programok kiemelt figyelmét. Emellett felmerült az igény a gazdasági diverzifikációra is, mely lehetőséget teremthet a vidéki területek gazdasági élénkítésére és a fiatalok elvándorlásának csökkentésére. A képzés és tudásátadásra is érdemes hangsúlyt fektetni, különös tekintettel a mezőgazdasági, turisztikai és környezetvédelmi területekre, képzési programokra és kurzusokra, amelyekkel lehetséges megfelelni a változó piaci igényeknek és kihívásoknak.

6. Javaslatok

A fenti következtetések értelmében az alábbi javaslatok fogalmazódtak meg a különböző témák mentén.

1. Környezetvédelem és fenntarthatóság:

- éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos tanulmányok készítése
- alapvető infrastruktúra (villany, szennyvíz, utak) kiépítésének folytatása
- környezeti elemek és védelmét célzó európai és nemzeti programok kihasználása
- vadállatok által okozott károk felmérése és csökkentése
- fenntartható erdőgazdálkodás az erdei utak karbantartásával és a fakitermelés utáni teendőkre figyelve
- alternatív energiaforrások használata
- talajminőség védelme és javítása, főként a mezőgazdaságban

2. Szocio-demográfiai szempont:

- célzott támogatások folyosítása, a lakhatás minőségének javítása, modernizálása, illetve a közmű-infrastruktúra rehabilitációja különösen ott, ahol a lakosság elöregedése és a népesség csökkenése tapasztalható
- különböző szakoktatási központok létrehozása, a különböző gazdasági szereplők és intézmények közreműködésével

3. Gazdasági szempont:

- nem mezőgazdasági vállalkozások létehozása és fejlesztése
- a közigazgatásban egy jól koordinált digitális hálózat kiépítése, amely más rendszerekkel is összekapcsolható
- a helyi lakosság jövedelméhez való hozzájárulása a faanyag hatékony felhasználása révén
- ipari parkok létrehozása
- a helyi termelők és a gyártó cégek közötti partnerségek létrehozása a helyi termékek értékesítésének megkönnyítése céljából
- vállalkozói képzések szervezése iskolások, fiatalok számára
- gyakornoki, gyakorlati tapasztalatot biztosító rendszerek létrehozása a fiatalok számára

Mezőgazdaság:

- erdei gyümölcsök értékesítésének elősegítése
- a gyümölcs- és gombafeldolgozó egyesületek támogatása, és a helyi piacokon történő értékesítés elősegítése
- technikai segítségnyújtás a mezőgazdasági termelőknek a vissza nem térítendő finanszírozások kihasználása érdekében
- az egészségügyi és állategészségügyi szabályok betartásával kapcsolatos konzultációjában történő segítségnyújtással
- termelői csoportok létrehozása a tudásátadás és az európai követelményekhez való alkalmazkodás biztosítása érdekében
- modellgazdaságok létrehozása
- helyi boltok létrehozása
- biogazdálkodás kialakítása a használaton kívüli mezőgazdasági területeken

4. Turizmus:

- turisztikai szálláshelyek fejlesztése és innovációja, helyi gasztropontok bővítése
- az erdei utak kiépítése turisták számára
- látogatóközpontok létehozása a helyi termékeknek
- egy megyei szintű, közös, nagy rendszer létehozása a turizmusban

Figyelembe véve a megyei stratégiákat és a helyi akciócsoportok által végzett online felmérések eredményeit négy fő területen összpontosítódnak a megfogalmazott javaslatok. Összességében elmondható, hogy a legfontosabb a térségben az együttműködés a fenntartható fejlődés és a

gazdaság diverzifikáció terén. Ugyanakkor, a képzési programok bővítése és olyan szakmai fejlődési lehetőségek biztosítása is prioritást élveznek, amelyek összhangban vannak a piaci igényekkel és a munkaerő-piac keresletével. Szükséges a mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése, azonban szükség van a szolgáltatási szektor megerősítésére is.

Az innováció és digitalizáció mindegyik területen középpontban van, a mezőgazdaságtól kezdve egészen a turizmusig. Ezzel egyidőben érdemes lehet bevonni a tervezési és fejlesztési folyamatokba a helyi közösséget is annak érdekében, hogy a kezdeményezések valóban a lakosok igényeit tükrözzék.